

Jaarverslag 2022 van Stichting Werkgroep Herkenning

Voorwoord

Het afgelopen jaar heeft de Stichting Werkgroep Herkenning in vele opzichten de vruchten geplukt van de Lustrum viering van 40 jaar Herkenning in november van het jaar ervoor. De aanwezigheid van de prinses Beatrix, de openheid en de kwaliteit van het programma hebben de aandacht op Herkenning gevestigd. Dat is te merken in de aanwas van nieuwe leden, de beeldvorming naar buiten, de contacten met andere oorlogsgetroffenen en de prettige open sfeer op de contactdagen.

De openheid die de Stichting naar buiten toe vertoont vertaalt zich ook in meer vragen om te komen spreken bij bijeenkomsten van andere organisaties en vragen van de pers. Daarmee zijn we op de goede weg: Herkenning krijgt ook steeds 'erkenning' in de samenleving.

Dat mij, terwijl ik nog maar net als donateur, meteen gevraagd werd om voorzitter te worden van het bestuur was een verrassing, en wel een heel prettige.

Met het opengaan van de Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging in 2025 in het vooruitzicht is er voor ons als bestuur van SWH een belangrijke taak weggelegd in de vertegenwoordiging van de belangen van de nabestaanden van de collaboratie. De basis daarvoor is al gelegd door de vorige voorzitter met een enquête onder de donateurs over dit onderwerp waarvan de resultaten nu al doorwerken in het beleid van het Ministerie van VWS en in het Project Oorlog voor de Rechter waarmee deze openbaarstelling wordt voorbereid. De eerste stappen hiervoor zijn gezet door onze vorige voorzitter Cuny Holthuis-Buve, die het initiatief voor deze enquête in 2021 heeft genomen en van wie we in september 2022 officieel afscheid hebben genomen op de donateursdag.

Dank ook aan Lenie Degen die op kundige wijze het voorzitterschap heeft waargenomen benut om Herkenning opnieuw te positioneren als een open en toekomstgerichte organisatie.

Samenvatting

Eind 2022 had de Stichting Werkgroep Herkenning in totaal 216 donateurs. Gedurende 2022 hebben zich 19 nieuwe donateurs aangemeld en hebben 4 personen het lidmaatschap opgezegd of zijn overleden. In het jaarverslag kunt u lezen op welke plekken het Bestuur is gewijzigd en welke activiteiten de Stichting met vrijwilligers in 2022 heeft uitgevoerd.

Onze bestuursvergaderingen

De vergaderingen van het bestuur zijn afwisselend digitaal en fysiek verlopen. De vergaderingen waren op: 29 januari, 12 maart, 21 mei, 13 augustus, 3 september, 1 oktober en 10 december.

In het kader van de thema's Beleid en Organisatie en Communicatie is er extra vergadering geweest op 19 november met deel van het bestuur en vrijwilligers uit de donateursgroep onder leiding van Puck Huitsing.

Profiel van de organisatie

Missie

Stichting Werkgroep Herkenning is een kenniscentrum en hulporgaan voor alle personen die tijdens of na de Tweede Wereldoorlog in contact hebben gestaan met, dan wel opgevoed zijn door één of meerdere ouder(s) of ander familieleden, die nauw betrokken zijn geweest met collaboratie of dienst hebben genomen in welke Duitse krijgsmacht dan ook, of zelfs kind van een Duitse militair zijn. Daarnaast worden wij als kenniscentrum steeds meer geraadpleegd door media, scholieren en studenten.

Statutaire doelstelling

De doelstellingen van Stichting Herkenning zijn:

- het bevorderen van hulpverlening aan de nakomelingen van 'foute ouders'
- het geven van bekendheid aan de problematiek die hier mogelijk het gevolg van is
- het bevorderen van de emancipatie van nakomelingen van 'foute ouders'
- het bevorderen van onderzoek naar de geschiedenis van deze groep

Stichting Herkenning is niet verbonden aan enige politieke partij, levensbeschouwelijke stroming of kerkelijk genootschap.

Stichting Herkenning distantieert zich nadrukkelijk van iedere vorm van en sympathie voor (neo-)fascisme en (neo-)nazisme.

De stichting ontvangt jaarlijks een subsidie van het 'Nationaal Comité 4 en 5 mei' als tegemoetkoming in de onkosten voor de jaarlijks gehouden donateursdag en haar nieuwsbulletin.

Bestuur en medewerkers

De samenstelling van het bestuur is in 2022 gewijzigd:

- Frans ten Veen en Cuny Holthuis-Buve hebben hun bestuursfuncties neergelegd.
- Op 29 januari is Michael Schuling toegetreden tot het bestuur als opvolger van Frans ten Veen.
- Jeroen Saris is op 12 maart toegetreden tot het bestuur en is aangesteld als Voorzitter van SWH.
- Guido de Kanter is ook als bestuurslid toegevoegd op 10 december.
- Jeanne Diele-Staal en Rosanne Buis hebben aangekondigd af te treden als bestuurslid.

Het Bestuur was als volgt opgebouwd:

Jeroen Saris	Voorzitter
Lenie Degen	Vice-voorzitter en Portefeuille Hulpverlening
Jeanne Diele-Staal	Secretaris en Portefeuille Hulpverlening
Herman Schouten	Penningmeester en Hulpverlening
Rosanne Buis	Portefeuille Communicatie en Nieuwsbulletin

Michael Schuling
Guido de Kanter

Portefeuille Ondersteuning Bestuur en Websitebeheer
Ondersteuning SWH

Werkmethodes en successen

Vertegenwoordiging van Herkenning op 4 mei Herdenking

In 2022 waren Jeroen Saris en Michael Schuling op uitnodiging van 4/5-mei comité bij de herdenking op de Dam in Amsterdam aanwezig.

Hoe en wanneer communiceren we met de achterban?

Ook in 2022 hebben we donateurs via de email, regelmatig berichten gestuurd. Dit betrof verzoeken tot medewerking aan radio- en televisieprogramma's, berichten over tentoonstellingen en debat-avonden en publicaties in kranten en tijdschriften die van belang kunnen zijn voor onze achterban. Regelmatig zijn donateurs bereid en in staat om aan een verzoek te voldoen of mee te werken aan een programma. Veelvuldig worden aan ons recensies gevraagd van boeken omtrent de gevolgen van de keuzes in de 2^e W.O.

Ook hebben we een belronde uitgevoerd onder onze donateurs. Guido de Kanter heeft donateurs die gebeld wilden worden benaderd en een verslag hiervan gemaakt. Hieruit blijkt dat er een aantal donateurs graag iets extra's willen doen vanuit de Stichting. Denk aan gastlessen, begeleiding gespreksgroepen, hulpverlening etc.

Hulptelefoon

Jeanne Diele-Staal en Lenie Degen zorgden voor de hulptelefoon.

In de loop van 2022 kregen we versterking van Jan Wunderink, Mirjam van de Akker en Guido de Kanter. Er is inmiddels een ander telefonisch professioneel systeem De Team Telefoon opgestart met een 085 nummer. Er zijn nu vier vrijwilligers, die om beurten één maand hiervoor beschikbaar zijn.

Nog steeds worden wij gebeld met mensen die voor het eerst hun verhaal doen en dan heel voorzichtig pas op zoek willen gaan naar de achtergrond informatie bij familie en het Nationaal Archief.

In 2022 kwamen er 106 hulpverlening- en informatie contacten binnen. De hulpverzoeken gingen meestal over een zoektocht naar de geschiedenis van de ouders en grootouders van kinderen en kleinkinderen. Opvallend is dat er steeds meer vraag komt naar het zoeken van Duitse familieleden. Familie die vluchtte naar Duitsland, familie die gingen werken en die lid werden van de SS.

Ook is informatie en advies gegeven over de procedures bij het CABR en hoe om te gaan met de geheimen in de familie en het zwijgen daarover.

Met grote regelmaat komen er verzoeken om hulp en/of inlichtingen binnen via de website en het secretariaat van Herkenning. Er is opvallend veel vraag over de

interneringskampen. Ook bellen er veel mensen voor het eerst met hun verzwegen familieverhaal.

Gespreksgroep

In 2021 hebben we een landelijke gespreksgroep met zeven deelnemers en twee begeleiders gestart. In 2022 is deze groep met zes deelnemers doorgegaan met maandelijkse bijeenkomsten.

Op 12 november 2022 heeft creatieve therapeute Ellen Budde de leden van de gespreksgroep laten kennismaken met haar creatieve werkvormen. Deze bleken goed te vallen bij de deelnemers en heeft zijn toegevoegde waarde bewezen,

Er is al een wachtlijst voor een nieuwe gespreksgroep.

Contactmiddagen

In 2022 hebben we op 19 maart, 18 juni en 10 december een contactmiddag georganiseerd. Op deze dagen hadden we een aantal presentaties/lezingen laten verzorgen over o.a. uitgebrachte boeken. Tijdens deze bijeenkomsten zijn er vanuit het bestuur mededelingen gedaan over lopende projecten.

Donateursdag

In 2022 was op 24 september het ochtend programma werd ingevuld door presentatie van schrijfster Bianca Mastenbroek en Leon Goesman van hun boeken. Jeroen Saris heeft beiden schrijvers geïnterviewd.

In het middag programma is er door Frénk van de Linden met alle donateurs over zijn documentaire over Westerbork gesproken. Journalist Frénk van der Linden heeft door in gesprek te gaan met diverse donateurs ook enkele mensen persoonlijk kunnen interviewen. Puck Huitsing heeft ons nog geïnformeerd over de stand van zaken van het proces van het digitaliseren en het opengaan van het CABR. Gezamenlijk hebben wij op een feestelijke wijze afscheid genomen van onze bestuursleden Cuny Hulthuis-Buve en Frans ten Veen. Het leverde een mooie indrukwekkende dag op.

Voorlichting

Een aantal donateurs, waaronder drie bestuursleden, waren ook in 2022 betrokken bij het Gastsprekersproject van Herinneringscentrum Westerbork. Zij hebben meerdere gastlessen (> 50) verzorgd over hun levensverhaal. Deze lessen worden gegeven aan leerlingen uit het basis-, voortgezet en hoger onderwijs.

Twee bestuursleden hebben voor het educatieve scholingsproject Movies that Matter, met maatschappelijke thema's, drie maal, als gastspreker bij de oorlogsfilm *Das Glaszimmer* voor diverse scholen in het land opgetreden. Op de scholen wordt aan de slag gegaan met het lesmateriaal. De verdiepingsprogramma's vinden plaats bij een filmtheater aan leerlingen uit het voortgezet en hoger onderwijs. Tijdens het stopzetten van de film wordt er dan met de moderator in gesprek gegaan mét de leerlingen over de thema's van de film. B.v. als je een keuze maakt wat én welke impact het heeft wat zou jij doen? Over goed en fout, buitensluiten en erbij horen.

Ook in 2022 waren er veel verzoeken van journalisten voor interviews en is weer medewerking verleend aan werkstukken van studenten, die daarna worden gepubliceerd op onze website.

Nieuwsbulletin en SWH Updates

Het SWH Nieuwsbulletin is in 2022 drie keer verschenen in 2022. Rosanne Buis en Alex Dekker verzamelen de artikelen. Rosanne Buis doet de samenstelling en eindredactie. Michael Schuling zorgt samen met Rosanne Buis voor het drukwerk en verzending.

Naast het Nieuwsbulletin is ook gestart met het met enige regelmaat versturen van SWH Updates met daarin oproepen en nieuwsitems via de mail aan alle donateurs.

Het internationale Bulletin

Gonda Scheffel – Baars heeft in ook in 2022 het Internationale Bulletin geschreven. Deze worden aan trouwe lezers verzonden en gepubliceerd via onze website.

Onze website

De site wordt zeer veel bezocht. Het belangrijkste zoekgedrag van onze bezoekers gaat nog steeds over informatie inwinnen over voormalige interneringskampen en de zoektocht naar aanleiding en geschiedenis van 'foute' familieleden. Daarnaast was er weer vraag naar de derde generatieproblematiek en de mogelijkheden voor hulpverlening.

Onze website fungeert als belangrijke poort voor nieuwe donateurs, zij melden zich vrijwel allemaal direct via de website. Velen hebben dan ook al de informatie op de site bekeken. De website wordt regelmatig bijgewerkt naar aanleiding van tips van donateurs of het plaatsen van een oproep naar aanleiding van een verzoek uit de media, onderzoekers of lotgenoten. De rubrieken *Beeld en Geluid*, *Boekenkast*, *Oproep en Nieuws* worden regelmatig bijgewerkt.

Netwerk- samenwerking

Wij hebben een actievere rol genomen om ons zelf te presenteren. Er is nu meer overleg en samenwerking met Psychotrauma ARQ Centrum '45.

Er is actueel netwerk overzicht van hulpverleners waar wij naartoe kunnen verwijzen. Met VWS zijn de contacten verstevigd en zijn er al diverse gesprekken gevoerd. Ook met Comité 4 en 5 mei en andere samenwerkingspartners is er structureler overleg.

In het kader van kennismaken met de nieuwe voorzitter en een bestuurslid zijn er diverse bezoeken geweest aan: Het aan de N.A., NIOD, Veteranen instituut, ARQ, Centrum '45, VWS, Liberale Joodse Gemeente,

Project opstarten - Kinderen van de oorlog spreken met elkaar.

In 2022 heeft de Stichting Werkgroep Herkenning samen met Stichting BMP het initiatief genomen tot het project 'Kinderen van de oorlog spreken met elkaar'. Het project is voortgekomen uit een ontmoeting die Lenie Degen en Jeroen Saris hadden met een zoon van een Joodse onderduiker die graag ééns in zijn leven met nabestaanden van de

‘andere kant’ wilde spreken. Dit gesprek met hem en zijn vrouw was zo indringend en tegelijk bevrijdend dat we besloten hebben hiervan een project te maken waarin de verschillende groepen nabestaanden, kinderen van de oorlog, met elkaar in gesprek worden gebracht.

De allereerste stappen werden gezet in 2022 met de vorming van een Comité van Aanbeveling waarin de verschillende groepen nabestaanden vertegenwoordigd zijn met Job Cohen als voorzitter. Andere leden zijn Marianne van Praag (Rabbijn in Den Haag), Paul van Tongeren (Kind van verzetsvrouw), Liesbeth van der Horst (directeur Verzetsmuseum), Dik de Boef (oorlogsgetroffenen COVVS), Puck Huitsing (Oorlog voor de rechter), Dirk Mulder (voorheen directeur Westerbork) en John Blogg (zoon van een onderduiker).

De verwachting is dat het project in 2023 een begin maakt middels enkele kleinschalige gesprekken en voorbereidingen voor een documentaire en in 2024 op volle kracht van start zal kunnen gaan.

Financiële verantwoording

Zie Jaarrekening en toelichting op Jaarrekening.

Een blik vooruit

Op het moment dat we dit jaarverslag uitbrengen heeft de aankondiging van het opengaan van het CABR in kader van het project ‘Oorlog voor de rechter’ al voor veel beroering gezorgd in het land. De pers is er bovenop gesprongen en het bestuur van SWH wordt voortdurend gevraagd haar mening te geven over de openbaarmaking van de dossiers van ‘foute’ en als zodanig beschouwde familieleden. Velen vrezen met grote vrees dat zoals de ex-hoofdredacteur van het Parool Sytze van der Zee liet optekenen in de New York Times: ‘de doos van Pandora gaat open’ en daar kunnen alleen maar duistere spoken en gruwels uit voortkomen. Dat de NYT op de voorpagina aandacht besteedt aan het opengaan van het de oorlogsarchieven is uiterst opmerkelijk en laat zien dat de aandacht voor WO II nog lang niet weggeëbd is of zomaar weer kan oplaaien.

Dat hebben we ook in de Nederlandse pers gezien. Geen krant, tijdschrift, nieuwsrubriek of discussie programma heeft het nieuws dat de archieven open zullen gaan zonder aandacht voorbij laten gaan.

Het bestuur van de Werkgroep herkenning heeft de gelegenheid aangegrepen en gekregen om in alle media haar mening uit te dragen tot aan de NYT.

De kern is dat het volstrekt logisch is dat op een gegeven moment voor het archief van de Bijzondere Rechtspraak, hetzelfde geldt als voor andere als voor andere: als de direct betrokkenen overleden zijn mogen de archieven worden openbaar gemaakt. Maar dat wil niet zeggen dat nu in een keer alles wat in de archieven ligt digitaal beschikbaar zou moeten komen voor iedereen. Er is ook nog zoiets als privacy en er komen belangrijke ethische vragen kijken bij deze openbaarmaking. Vandaar dat het bestuur van herkenning deel neemt aan een Ethisch Beraad dat op deze vragen antwoord moet gaan geven

voordat de digitalisering een feit is.

Maar er is ook nog een andere kant aan de openbaarstelling: hoe gaat de samenleving straks daarmee om? Wij raden iedereen aan om niet afwachten tot de doos van Pandora open gaat, maar zelf te zorgen goed voorbereid de maatschappelijke discussie in gaan. Angst is een slechte raadgever. Ons advies is: bij twijfel, ga zelf kijken nu het nog kan.

De kinderen van de oorlog zijn geen van allen schuldig. Daarom denken we dat beter is met elkaar in gesprek te gaan, een maatschappelijke dialoog te stimuleren waarin alsnog een veel genuanceerder beeld van goed en kwaad, schuld en onschuld kan ontstaan dan in de eerste jaren na de oorlog gecreëerd is. Wij zijn niet bang, we kiezen voor een goed informeerde en ethische gemotiveerde dialoog in de komende jaren. Daarvoor staat het bestuur van de Stichting Werkgroep Herkenning en daar mogen de donateurs op rekenen.

Jeroen Saris
Voorzitter Stichting Werkgroep Herkenning

Goedgekeurd door het bestuur in april 2023.

Jeroen Saris, Voorzitter
Michael Schuling, Secretaris
Herman Schouten, Penningmeester